

Aarhus byråds journalsager (J. Nr. 443-1908)

Originalt emne

Foreninger

Foreninger/Afholdsforeninger

Næringsvæsen

Næringsvæsen/Næringsvæsen i Almindelighed

Indholdsfortegnelse

- 1) [Byrådsmødet den 7. januar 1909](#)
- 2) [Byrådsmødet den 18. marts 1909](#)

Uddrag fra byrådsmødet den 7. januar 1909 - side 6

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 443-1908)

Andragende fra de samvirkende Afholdsselskaber om Koncession paa Salg af alkoholfri Drikke fra Udsækkningsvogne.

Formanden forelagde Andragendet, efter hvilket de samvirkende Afholdsselskaber ønskede en 10 aarig Koncession, og oplyste, at Politimesterens Anbefaling forelaa.

Jul. Andersen anbefalede Andragendet, der gik ud paa at realisere en Tanke, som flere Gange var blevet omtalt i Byraadet. Han ønskede at spørge Formanden, om Borgerskab var nødvendig for Driften af Vognene.

Formanden oplyste, at Spørgsmaalet om Borgerskab i sin Tid for de københavnske

Vognes Vedkommende havde foreligget for Højesteret. Han erindrede ikke i Øjeblikket Resultatet, men troede ikke, det københavnske Selskab blev nødt til at løse mere end eet Borgerskab.

Mikael Johansen havde i og for sig ikke noget imod Tanken, men syntes dog, Koncessionstiden burde indskrænkes til 5 Aar.

Filtensborg mente, at Udskækningsvognene vilde skade de næringsdrivende, og at de vilde volde Ulemper paa de smalle Gader, særlig Søndergade.

Bischoff kunde anbefale Andragendet, idet han ikke troede, at Udskækningsvognene vilde skade nogen. Det var næppe ubeskedent at forlange Koncessionen paa 10 Aar, da der næppe vilde blive Tale om nogen lukrativ Forretning. Den Slags Udskækningsvogne brugtes meget i Udlandet og var af ikke ringe Betydning for Smaafolk.

Jul. Andersen mente, at det blev Politiets Sag at paatale det, hvis Pladsen paa Søndergade ikke tillod Opstilling af en Udskækningsvogn, og for Resten var Søndergade da ogsaa kun nævnt som en Mulighed i Andragendet. En Koncessionstid paa 5 Aar kunde næppe modtages, da Vognene, hvoraf der tænktes anskaffet 6, kostede ca. 600 Kr. Stykket. Han kunde ikke se nogen Grund til at nægte Andragendet og anbefalede den 10 aarige Koncession.

Nørgaard pegede paa, at det var noget nyt, man ikke vidste, hvorledes vilde virke i vore smalle Gader, der tænktes paa. Han kunde derfor slutte sig til Tanken om en 5 aarig Koncession, da man saa til den Tid kunde blive af med Vognene, hvis de voldte Gene, men i hvert Tilfælde maatte Byraadet have Medbestemmelsesret med Hensyn til Vognenes Anbringelse.

Formanden ansaa det for rigtigst kun at udtale sig om den principielle Side af Sagen nu, saaledes at Koncessionens nærmere Bestemmelser gjordes til Genstand for en Forhandling mellem Andragerne og Brolægningsudvalget.

Mikael Johansen fastholdt sit Forslag om de 5 Aar. Hvis Vognene viste sig hensigtsmæssige, vilde Byraadet om 5 Aar næppe sætte sig imod at forlænge Koncessionen. Ved denne Lejlighed ønskede han oplyst, om man ikke kunde blive af med de grimme Plakatsøjler.

Müller kunde godt gaa med til at give Andragerne Koncessionen, men troede det ikke værd nu at tage Bestemmelse om, hvor Vognene skulde have Stadelplads. Den i Andragendet

omtalte Plads ved "Vennelyst" var mindre heldig, fordi Værten i Etablissementet leverede rejsende Skolebørn Drikkevarer til en meget billig Pris. Han ønskede i denne Forbindelse at spørge, om der ikke kunde gøres noget for at forhindre den Maade, hvorpaa Gadesælgerne belejrede de rejsende Skolebørn.

Jakob Jensen kunde ikke gaa med til at afgøre Sagen, inden den havde været i Udvalg. At give Koncessionen paa 10 Aar tiltalte ham ikke, da man ikke vidste, hvorledes hele Sagen vilde arte sig. Desuden maatte det erindres, at de Folk, der kom til at drive denne Næring, hverken kom til at svare Skat eller give Husleje af Næringen, uagtet de skabte Konkurrence for Folk, der svarede begge Dele. Skulde man imidlertid indlade sig paa Tanken, maatte Selskabet selvfølgelig give Pladsleje, ligesom man ogsaa maatte kunne forlange Stadepladserne flyttet. Alt i alt var det maaske mindre rigtigt at give Koncessionen til et enkelt Selskab, for den Slags samledes den ene Dag og splittedes den anden. Det forekom ham heldigst, om den Slags Koncessioner, hvortil disse Udskækningsvogne saavel som Plakatsøjlerne hørte, kom til at sortere under et bestemt Udvalg.

Simonsen mente, det var et Spørgsmaal, om Udskækningsvognene vilde faa Betydning for Indskrænkning af Værtshusdrikkeriet. Han skulde ikke nægte, at der i Foretagendet var nogen Filantropi, men der var ogsaa en god Del Forretning. Prisbillig blev Varerne i hvert Fald ikke. Desuden havde Sagen ogsaa en sanitær Side, idet saadanne Vogne meget let kunde blive rene Smittekilder. Rensningen af Glassene ved de københavnske Vogne var absolut ikke meget værd. I Andragendet blev der nævnt, at Overskudet, hvis der blev noget, hvad der med de Priser var utvivlsomt, skulde anvendes til Afholdsbevægelsens Fremme. Dette Forhold trængte ogsaa til nærmere Undersøgelse, for det var ikke let at vide, hvad der mentes med Afholdsbevægelsens Fremme, om Pengene skulde bruges til mer eller mindre heldige Afholdsagitatorer, til politiske Møder eller til virkelig filantropiske Formaaler. En 10 aarig Koncession var for lang, 5 Aar maatte kunne gøre det. Selskabet kunde jo begynde med 1 eller 2 Vogne og saa udvide Foretagendet, hvis det svarede sig. Han kunde anbefale, at Andragendet blev henvist til et Udvalg f. Eks. Brolægningsudvalget.

Filténborg vilde henlede Brolægningsudvalgets Opmærksomhed paa det naturlige i, at der af hver Vogn blev forlangt en Afgift ligesom af andre handlende, der havde Stadeplads paa Torvene.

Bischoff kunde stadig ikke se, at 10 Aar var for længe, særlig da andre Koncessioner var givet paa 30-40 Aar. Han havde intet imod, at der blev forlangt en Afgift samt anvist Stader,

og anbefalede at give den ønskede Koncession med det samme eller overgive Sagen til et Udvalg.

Jakob Jensen fandt det mærkeligt at oprette den Slags Udsalg, naar Hensyn toges til de Bestemmelser, der var truffet for Mælkeudsalgene, idet det sikkert ved disse Vogne vilde komme til at skorte en Del med Glassenes Renholdelse. Han var enig med Hr. Simonsen i, at der maatte være bestemte Regler for Overskudets Anvendelse, da Udtrykket "Afholdssagens Fremme" blev brugt til mange Ting, blandt andet ogsaa i politisk Øjemed. Naar Hr. Bischoff havde slaaet paa, at andre Koncessioner var blevet givet paa 30-40 Aar, maatte han minde om, at Byraadets Flertal ved sidste Andragende om Koncession stemte imod at give nogen saadan. I det hele taget var det bedst nu at lade Koncessionernes Tid være forbi.

Nørgaard slog fast, at der fremførtes flere og flere Grunde imod at give Koncessionen, og formodede derfor, at man, hvis Diskussionen skulde fortsættes, vilde komme til det Resultat at afvise Sagen. Maaske var der endog næppe nogen Grund til at henvise Sagen til et Udvalg.

Bischoff oplyste, at Overskudet nærmest tænktes anvendt til Agitation her i Byen for Afholdsbevægelsen med gode Talere. Han bad Hr. Jakob Jensen erindre, at det var de samvirkende Afholdsselskaber, der androg om Koncessionen, og ikke en enkelt Forening.

Jul. Andersen var overrasket over de mange Indvendinger. Den Slags Vogne var prøvet mange Steder saavel i Udlandet som i København, men var det Byraadets Hensigt at fordre alle de fremsatte Krav gennemført, blev der næppe noget af Sagens Realisation her. Hr. Jakob Jensens Udtalelse om Mælkeudsalgene var meget rigtig, men der maatte i den Forbindelse erindres om, at uagtet Sundhedsautoriteterne ligeledes stillede store Fordringer til Slagterbutikkerne, saa foregik der en betydelig Kødhandel under aaben Himmel paa Torvene, De Varer, der skulde sælges fra Udskænkningsvognene, var dog i lukkede Beholdere, og selvfølgelig vilde der blive gjort alt for at holde det hele i bedste Orden. Han skulde imidlertid intet have imod at henvise Sagen til Brolægningsudvalget til nærmere Forhandling med Bestyrelsen af de samvirkende Afholdsselskaber.

Jakob Jensen havde ikke talt imod Koncessionen, fordi han var imod Afholdssagen; ved flere Lejligheder havde han i Byraadet talt mod Udskænkning af spirituøse Drikke, engang endog da Afholdsmænd i Raadet havde stemt derfor. Grunden til hans Udtalelser maatte derimod søges i, at han ikke vilde være med til at stille Afholdsfolkene gunstigere end

andre. Naar Hr. Jul. Andersen drog Sammenligninger med Kødhandelen pga Torvene, maatte han dog erindre om, at Kødet blev kogt eller stegt, medens Udsækkningsvognenes Varer var bestemt til at nydes i raa Tilstand. I Anledning af, at Overskudet skulde bruges til "Afholdsbevægelsens Fremme", ønskede han at spørge, om det var beregnet til Løn til eventuelle ny Byraadsmedlemmer.

Mikael Johansen maatte, hvis et Udvalg skulde forhandle med Afholdsorganisationen, anmode dette om at forlange fuld Sikkerhed i sanitær Henseende. Denne Sag burde i Grunden, inden man gik videre, henvises til Sundhedskommissionen.

Nørgaard henstillede først at spørge Sundhedskommissionen og, hvis den sagde nej, da at lade Sagen falde.

Formanden mente, det fremmede Sagens Behandling at henvise den til Brolægningsudvalget.

Jakob Jensen syntes, man lige saa godt kunde spørge Sundhedskommissionen først.

Det vedtoges at indhente Sundhedskommissionens Erklæring.

Uddrag fra byrådsmødet den 18. marts 1909 - side 16

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 443-1908)

Foranlediget ved det i Mødet den 7. Januar behandlede Andragende fra de samvirkende Af holdsselskaber om Koncession paa Salg af alkoholfri Drikke fra Udsækkningsvgne forelaa Indstilling fra Brolægningsudvalget om at meddele Koncessionen paa følgende Vilkaar:

1.

"Fra Vognene maa kun udsæknes Mineralvand og Kaffe. Vognene maa kun stationeres paa de Steder, som bestemmes af Byraadet. Selskabet skal dog have Ret til at benytte samme Vogn paa forskellige Steder og skal ikke være forpligtet til at holde samme Stadelplads besat hele Dagen.

Selskabet er forpligtet til at fremsende en Driftsplan til Byraadets Approbation.

2.

Der maa foreløbig opstilles Vogne paa følgende Steder:

Ved Sporvognenes Endestation, (Remissen)

Sct. Pauls Plads,

Frederiksalle ved Borupsgade,

Sønderalle ved Søndergade,

Store Torv ved Domkirken,

Lille Torv ved Banken,

Vennelyst,

Skolebakken,

Østbanetorvet,

Museet,

Hovedbanegaarden.

3.

Tegning til Vognene skal approberes af Byraadet.

Skulde Byraadet af Hensyn til Færdselen ønske en eller flere af Vognene flyttede til andre Pladser, skal Koncessionshaverne være forpligtede til med 1 Dags Varsel at efterkomme et Paabud herom.

4.

Vognene er underkastede Byraadets og Politiets Tilsyn i enhver Henseende.

Vognene skulle holdes rene og pyntelige og skulle være vel vedligeholdte i enhver Henseende, og Folkenes Paaklædning skal være ren og hel.

Gader og Pladser maa ikke tilsøles eller tilsmudskes ved Driften, og Koncessionshaveren skal rette sig efter Politiets Bestemmelser med Hensyn til Renholdelse af Stadepladserne.

5.

Selskabet er pligtig til at have Vognene paa Stadepladserne, naar Vejrforholdene tillader

det.

6.

Koncessionen gives paa 5 Aar. Ved Koncessionens Udløb kan Byraadet forlange Vognene helt fjernede. Dog skal dette Selskab - saafremt Byraadet ikke har frtaget det Koncessionen paa Grund af Misligholdelse af Koncessionens Bestemmelser, og saafremt man giver andre Tilladelse til at have Udsækkningsvogne - have Fortrinsret til at have indtil 6 Vogne paa de i § 2 nævnte Steder og med samme Afgift i de næste 5 Aar.

7.

Der erlægges en Pladsleje af 12 Kr. om Halvaaret for hver Vogn. Halvaaret regnes fra April-September og Oktober-Marts. Afgiften erlægges kvartalsvis forud for hver Vogn, der sættes i Drift.

8.

Der tilstilles Byraadet bekræftet Afskrift af Aarsregnskabet og Anvendelsen af det eventuelle Overskud, idet Koncessionshaveren forbinder sig til, at Overskudet udelukkende anvendes til Afholdssagens Fremme.

Regnskabet tilstilles Byraadet inden 1. Maj for det foregaaende Aar.

9.

Misligholdelse af Koncessionens og Driftsplanens Bestemmelser fra Koncessionshaverens Side medfører Koncessionens øjeblikkelige Fortabelse."

Vestesen oplyste, Koncessionsudkastet var udarbejdet paa Grundlag af de i Mødet den 7. Januar faldne Udtalelser, og at Sagen havde været forelagt Sundhedskommissionen, der ikke kunde anbefale Salg af Mælk og Chokolade fra de omhandlede Vogne, men ellers intet særligt havde at erindre imod at bevilge Andragendet. Han gennemgik dernæst Udkastets enkelte Bestemmelser og bemærkede, at Tilladelsen til at flytte Stadepladserne var indsat efter Ønske fra de samvirkende Afholdsselskaber, og at Kravet om, at Vognene skulde være paa Stadepladserne, naar Vejret tillod det, var stillet af Brolægningsudvalget, fordi dette mente det rigtigt, at Vognene skulde være til Stede, selv om Selskabet stod sig bedst ved at holde dem hjemme. Der havde været forhandlet med Bestyrelsen for de samvirkende Afholdsselskaber om Udkastet, og denne havde været meget betænkelig ved Paragrafferne 6 og 7, men mente dog at kunne tiltræde dem i den foreliggende Form.

Jul. Andersen takkede Sundhedskommissionen og Brolægningsudvalget for den Velvilje, der var vist ved at forelægge Udkastet, som Byraadet forhaabentlig vilde godkende. Det forekom ham dog heldigst at udsætte Spørgsmaalet om Afgiften, til man i Løbet af et Par Aar saa, hvorledes Foretagendet gik, for selv om det nok kunde siges, at en Afgift af 2 Kr. pr. Vogn om Maaneden ikke var ret stor, saa vilde Indtægten paa den anden Side set dog være højst ubetydelig for Kommunen. Han skulde derfor henstille at stryge Bestemmelsen om Afgiften.

Jakob Jensen gjorde gældende, at hvis Foretagendet var risikabelt, var der ingen Trang til det, hvad han for Resten heller ikke troede, og var det ikke risikabelt, kunde det nok svare en Afgift af 7 Øre om Dagen. Den sunde Fornuft maatte dog sige, at Koncessionen ikke kunde gives uden Afgift, og den foreslaaede maatte absolut kaldes yderst ringe. Forøvrigt syntes Udkastet at være saaledes affattet, at Koncessionshaveren ved enhver Lejlighed kunde paastaa ikke at have overtraadt nogen af Bestemmelserne, maaske dog med Undtagelse af Bestemmelsen om Renholdelsen. Bestemmelsen om, at Vognene skulde være paa Plads, naar Vejforholdene tillod det, var meget vag, da det jo ogsaa kunde tænkes, at meget stærk Solskin ikke tillod Folkene at være paa Plads med Vognene. Han kunde ikke tiltræde den foreslaaede Koncessionstid, som i Virkeligheden var 10 Aar. I Løbet af 5 Aar vilde Aarhus sikkert være vokset med ca. 10000 Indbyggere, saa i hvert Fald maatte Spørgsmaalet om Afgiften kunne tages op igen om 5 Aar, selv om Koncessionshaveren til den Tid skulde have Fortrinsret til den paagældende Handel.

Müller ansaa det for uheldigt at etablere Stadeplads uden for Vennelyst, hvor Vognene kun kunde skabe Konkurrence til en af Byens egne Restaurationer.

Vestesen mente nok, at mulige Overtrædelser af Koncessionen kunde konstateres. Udvalget havde med Vilje gjort Bestemmelsen om, naar Vognene skulde være paa Plads, noget vag, men det kunde dog næppe tænkes, at stærk Solskin skulde forhindre Vognene i at være ude, da det netop var i stærk Varme, de vilde gøre bedst Forretning. Hr. Jakob Jensen havde vist noget misforstaaet Forholdet, for efter Udkastet laa det jo i Byraadets Magt at ophæve Koncessionen om 5 Aar, selv om der ikke forelaa Misligholdelse fra Koncessionshaverens Side, kun hvis der efter den nævnte Tid skulde være Tale om at give andre Tilladelse til at have Udsækkningsvogne, skulde de samvirkende Afholdsselskaber have Lov til at besætte de samme Pladser i de næste 5 Aar. Han skønnede ikke rettere, end at der efter 5 Aars Forløb var Mulighed for Forhandling om Afgiften, saa det syntes ikke

nødvendigt at indsætte noget derom.

Jul. Andersen skulde indrømme, at Afgiften i og for sig ikke spillede nogen stor Rolle, men sammen med de øvrige Udgifter ved at drive Foretagendet betød den dog noget, og det maatte erindres, at der her ikke var Tale om en Kapitalanbringelse, men kun om et rent uegennyttigt Foretagende. Til Hr. Müller, som ankede over, at man ved at opstille en Vogn ved Vennelyst vilde skabe Konkurrence med en af Byens egne Værter, ønskede han at sige, at naar det gjaldt det heles Vel, maatte man se bort fra den enkelte, særlig i et Tilfælde som dette, hvor Vognene for den samme Betaling leverede et tre Gange saa stort Kvantum af den samme Vare som Restauratøren i Vennelyst.

Jakob Jensen ønskede Bestemmelser indsat om, at Lejeafgiften knnde tages op til Overvejelse om 5 Aar, og om at det alene skulde være Byraadet, derafgjorde, om Koncessionen blev overholdt eller ej. Til Hr. Jul. Andersen ønskede han at udtale, at det heles Vel ikke havde noget med den foreliggende Sag at gøre.

Vestesen kunde tiltræde Forslaget om, at det skulde være Byraadet, der afgjorde, om Koncessionsbestemmelserne blev overtraadt. Forslaget om fornyet Overvejelse af Afgiften om 5 Aar kunde han derimod ikke tiltræde, da han ansaa den for unødvendig, og da man ikke viste, om Selskabet saa vilde tiltræde Udkastet.

Jakob Jensen syntes ikke, det kunde gøre noget at sætte Bestemmelsen om Afgiften ind, naar Hr. Vestesen mente, den allerede laa i Ordene.

Bischoff anbefalede Udkastet og fremhævede, at Selskabet efter de 5 Aars Forløb burde have Lov til at fortsætte til samme Afgift, da en 10aarig Koncession paa ingen Maade kunde kaldes for lang. Hele Foretagendet havde udelukkende et filantropisk Formaal, saa der syntes ikke at være Grund til at gøre saa mange Ophævelser, selv om der skulde blive Held til at tjene en Smule.

Indstillingen vedtoges, dog saaledes at det tilføjes Udkastet, at Byraadet kan skønne over, hvorvidt Koncessionens Bestemmelser er misligholdt.